

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (åttonde avdelningen)

den 11 november 2021 *

”Begäran om förhandsavgörande – Förordning (EU) nr 1169/2011 – Livsmedelsinformation till konsumenterna – Artikel 9.1 led 1 – Näringsdeklaration – Artikel 31.3 andra stycket – Beräkning av energivärdet och av mängden näringsämnen – Möjlighet att lämna denna information för livsmedlet efter tillagning – Villkor – Artikel 33.2 andra stycket – Uttryck per portion eller konsumtionsenhet”

I mål C-388/20,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) genom beslut av den 23 juli 2020, som inkom till domstolen den 14 augusti 2020, i målet

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV

mot

Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG,

meddelar

DOMSTOLEN (åttonde avdelningen)

sammansatt av ordföranden på sjunde avdelningen J. Passer (referent), tillika tillförordnad ordförande på åttonde avdelningen, samt domarna F. Biltgen och N. Wahl,

generaladvokat: A. Rantos,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV, genom P. Wassermann, Rechtsanwalt,
- Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG, genom C. Konnertz-Häußler, Rechtsanwältin,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Europeiska kommissionen, genom C. Hödlmayr och B. Rous Demiri, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 2 september 2021 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 31.3 andra stycket och 33.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1924/2006 och (EG) nr 1925/2006 samt om upphävande av kommissionens direktiv 87/250/EEG, rådets direktiv 90/496/EEG, kommissionens direktiv 1999/10/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG, kommissionens direktiv 2002/67/EG och 2008/5/EG samt kommissionens förordning (EG) nr 608/2004 (EUT L 304, 2011, s. 18).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (centralförening för tyska konsumentorganisationer) (nedan kallad BVV) och Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG (nedan kallad Dr. Oetker). Målet rör en begäran om att sistnämnda bolag ska föreläggas att uppfylla kraven i förordning nr 1169/2011 med avseende på näringsvärdesdeklarationen på framsidan av en müsliförpackning.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 I skälen 35, 37 och 41 i förordning nr 1169/2011 anges följande:

”(35) För att produkter i olika förpackningsstorlekar lättare ska kunna jämföras är det lämpligt att näringsdeklarationen fortfarande obligatoriskt anges per 100 g eller 100 ml samt att ytterligare uppgifter per portion tillåts i förekommande fall. Om livsmedlet är färdigförpackat och innehåller enskilda portioner eller konsumtionsenheter bör det därför vara tillåtet att utöver uppgiften per 100 g eller per 100 ml även ange en näringsdeklaration per portion eller per konsumtionsenhet. För att möjliggöra jämförbara uppgifter om portioner eller konsumtionsenheter bör dessutom kommissionen ges befogenhet att anta bestämmelser om hur näringsdeklarationer per portion eller per konsumtionsenhet för särskilda livsmedelskategorier ska uttryckas.

...

(37) Eftersom ett av målen för denna förordning är att ge slutkonsumenten en grund på vilken den kan göra informerade val är det i detta hänseende viktigt att säkerställa att slutkonsumenten enkelt kan förstå den information som finns i märkningen. ...

...

- (41) Näringsinformationen bör vara enkel och lätt att förstå för att kunna tilltala genomsnittskonsumenten och tjäna det informationssyfte för vilket den lämnas, även med tanke på nuvarande kunskaper om näringsfrågor. Att delvis ge näringsinformationen i det huvudsakliga synfältet, allmänt kallat förpackningens framsida, och delvis på en annan sida, exempelvis förpackningens baksida, skulle kunna förvirra konsumenterna. Därför bör näringsdeklarationen finnas i ett och samma synfält. Dessutom bör de viktigaste delarna av näringsinformationen kunna upprepas frivilligt i det huvudsakliga synfältet för att hjälpa konsumenterna att enkelt se den viktigaste näringsinformationen när de köper livsmedel. Ett fritt val när det gäller den information som får upprepas skulle kunna förvirra konsumenterna. Därför är det nödvändigt att klargöra vilken information som får upprepas.”
- 4 I artikel 9 i denna förordning, med rubriken ”Förteckning över obligatoriska uppgifter”, anges följande i punkt 1:
- ”I enlighet med artiklarna 10–35 och om inget annat följer av undantagen i detta kapitel, ska följande uppgifter vara obligatoriska:
- ...
- l) En näringsdeklaration.”
- 5 I artikel 30 i förordningen, med rubriken ”Innehåll”, föreskrivs följande:
- ”1. Den obligatoriska näringsdeklarationen ska innehålla följande uppgifter:
- a) energivärde, och
- b) mängden av fett, mättat fett, kolhydrat, sockerarter, protein och salt.
- ...
3. Om märkningen av ett färdigförpackat livsmedel innefattar den obligatoriska näringsdeklaration som avses i punkt 1 får följande information upprepas på förpackningen:
- a) energivärdet, eller
- b) energivärdet tillsammans med mängden av fett, mättat fett, sockerarter och salt.
4. Om märkningen av de produkter som avses i artikel 16.4 innefattar en näringsdeklaration får deklarationens innehåll, med avvikelse från artikel 36.1, begränsas till att omfatta endast energivärdet.
5. Om märkningen av de produkter som avses i artikel 44.1 innefattar en näringsdeklaration får deklarationens innehåll, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 44 och med avvikelse från artikel 36.1, begränsas till att omfatta endast
- a) energivärdet, eller
- b) energivärdet tillsammans med mängden av fett, mättat fett, sockerarter och salt.

...”

- 6 I artikel 31 i samma förordning, med rubriken ”Beräkning”, anges följande i punkt 3:

”Energivärdet och mängden av näringsämnen som avses i artikel 30.1–30.5 ska vara de som finns i livsmedlet vid försäljning.

Vid behov får denna information avse livsmedlet efter tillagning, under förutsättning att tillräckligt detaljerade tillagningsanvisningar lämnas och att informationen gäller livsmedlet när det är färdigt att konsumeras.”

- 7 I artikel 32 i förordning nr 1169/2011, med rubriken ”Uttryck per 100 g eller per 100 ml”, föreskrivs följande i punkt 2:

”Energivärdet och mängden av näringsämnen som avses i artikel 30.1–30.5 ska anges per 100 g eller per 100 ml.”

- 8 I artikel 33 i förordningen, med rubriken ”Uttryck per portion eller konsumtionsenhet”, föreskrivs följande i punkterna 1 och 2:

”1. I följande fall får det energivärde och den mängd näringsämnen som avses i artikel 30.1–30.5 uttryckas per portion och/eller per konsumtionsenhet, låtta att känna igen av konsumenten och förutsatt att portionen eller enheten kvantifieras på etiketten och att antalet portioner eller enheter i paketet anges:

a) Utöver uttrycksformen per 100 g eller per 100 ml i artikel 32.2.

b) Utöver uttrycksformen per 100 g eller per 100 ml i artikel 32.3 när det gäller mängden vitaminer och mineralämnen.

c) Utöver eller i stället för uttrycksformen per 100 g eller per 100 ml i artikel 32.4.

2. Genom undantag från artikel 32.2 får mängden näringsämnen och/eller procentandelen av referensintaget i del B i bilaga XIII i de fall som avses i artikel 30.3 b uttryckas enbart per portion eller konsumtionsenhet.

När mängden näringsämnen uttrycks enbart per portion eller konsumtionsenhet i enlighet med första stycket ska energivärdet uttryckas per 100 g eller per 100 ml och per portion eller konsumtionsenhet.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 9 Dr. Oetker är ett tyskt livsmedelsföretag som tillverkar och saluför müsli under beteckningen ”Dr. Oetker Vitalis Knuspermüsli Schoko+Keks” (en knaprig müsli med choklad och kex). Produktens förpackning består av en rätblocksformad kartong.

- 10 På förpackningen finns följande näringsdeklarationer:

– På sidan av förpackningen (kartongens kortsida), under rubriken ”Information om näringsvärde”, finns uppgifter om energivärde och med mängden fett, mättat fett, kolhydrat,

sockerarter, protein och salt dels i 100 gram av produkten vid försäljning, dels i en portion av müsli efter beredning bestående av 40 gram av produkten och 60 milliliter mjölk med en fetthalt på 1,5 procent.

- På förpackningens framsida, som är det huvudsakliga synfältet, upprepas uppgifterna om energivärde och mängden fett, mättat fett, sockerarter och salt, vilka endast avser portionen av produkten efter tillagning.
- 11 BVV uppmanade Dr. Oetker att i fråga om reklam för den produkt som nämns i punkterna 9 och 10 i förevarande dom följa bestämmelserna om näringsdeklaration i förordning nr 1169/2011. Enligt BVV hade Dr. Oetker nämligen åsidosatt artikel 33 i denna förordning, jämförd med artiklarna 30 och 32 däri, eftersom energivärdet, på den synbara sidan av denna produkts förpackning, inte angetts för varje del av produkten som säljs, utan endast per portion av produkten när den har väl har tillagats.
 - 12 Eftersom denna anmodan inte fick någon verkan, väckte BVV talan vid Landgericht Bielefeld (regional domstol i Bielefeld, Tyskland), som biföll talan genom dom av den 8 augusti 2018. Dr. Oetker överklagade den domen till Oberlandesgericht Hamm (regional överdomstol i Hamm, Tyskland), som genom dom av den 13 juni 2019 upphävde den överklagade domen och ogillade BVV:s talan.
 - 13 BVV överklagade domen från Oberlandesgericht Hamm (regional överdomstol i Hamm) till Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland), tillika den hänskjutande domstolen.
 - 14 Enligt den hänskjutande domstolen beror utgången av överklagandet bland annat på huruvida artikel 31.3 och artikel 33.2 i förordning nr 1169/2011 ska tolkas så, att de i ett fall som det som är aktuellt i det nationella målet utgör hinder för att på förpackningens synliga sida i reklamsyfte ange näringsmässiga uppgifter per portion av livsmedlet efter tillagning, utan att också ange energivärdet per 100 gram av detta livsmedel vid försäljning.
 - 15 Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) beslutade mot denna bakgrund att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
 - ”1) Ska artikel 31.3 andra stycket i förordning 1169/2011 tolkas så, att denna bestämmelse endast gäller för livsmedel som måste tillagas och för vilka tillagningssättet har angetts?
 - 2) Om den första frågan besvaras nekande: Avser formuleringen ’per 100 g’ i artikel 33.2 andra stycket i förordning 1169/2011 endast 100 gram av produkten vid försäljning, eller – åtminstone också – 100 gram av livsmedlet efter tillagning?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 16 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 31.3 andra stycket i förordning nr 1169/2011 ska tolkas så, att denna bestämmelse endast är tillämplig på livsmedel som före konsumtion kräver tillagning eller vars tillagningssätt är förutbestämt.

- 17 I förevarande fall kan den produkt som är i fråga i det nationella målet tillagas på olika sätt, nämligen bland annat genom att det tillsätts mjölk, yoghurt, kvarg, fruktjuice, frukt, sylt eller honung. Den kan även konsumeras utan att tillagas.
- 18 Domstolen har således att uttala sig om huruvida den näringsdeklaration som frivilligt anges på framsidan av livsmedlets förpackning, i de fall där det finns olika sätt att tillaga livsmedlet, kan begränsas till ett av dessa tillagningssätt.
- 19 Enligt artikel 31.3 andra stycket i förordning 1169/2011 får näringsinformation, "[v]id behov", avse "livsmedlet efter tillagning", i stället för att avse livsmedlet "vid försäljning", "under förutsättning att tillräckligt detaljerade tillagningsanvisningar lämnas och att informationen gäller livsmedlet när det är färdigt att konsumeras".
- 20 Tolkningen av denna bestämmelse, som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas lagstiftning för att bestämma dess betydelse och räckvidd, ska sökas med beaktande inte bara av lydelsen, utan också av sammanhanget och av de mål som eftersträvas med den berörda lagstiftningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2020, AFMB m.fl., C-610/18, EU:C:2020:565, punkt 50).
- 21 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 45, 49 och 50 i sitt förslag till avgörande är den bokstavliga och den kontextuella tolkningen inte avgörande för frågan om huruvida artikel 31.3 andra stycket i förordning nr 1169/2011 endast avser livsmedel som har ett enda förutbestämt tillagningssätt eller även livsmedel som kan tillagas på olika sätt, bland annat genom tillsättande av olika ingredienser. Förutom att ordalydelsen i denna bestämmelse saknar uppgifter som gör det möjligt att ge ett klart och otvetydigt svar på denna fråga, innehåller förordning nr 1169/2011 nämligen inte heller någon bestämmelse om hur de näringsdeklarationer som ska finnas på framsidan av en förpackning ska beräknas eller hur dessa ska anges.
- 22 Det är således endast mot bakgrund av en teleologisk tolkning som det går att finna svar på frågan om till exempel innebörden av uttrycket "vid behov" i artikel 31.3 andra stycket i förordning nr 1169/2011.
- 23 Det mål som eftersträvas med artikel 31.3 andra stycket i förordning nr 1169/2011 ska bedömas med beaktande av såväl syftet som målet med den aktuella lagstiftningen, vilket, såsom domstolen redan har påpekat, innebär att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå när det gäller livsmedelsinformation, med beaktande av att konsumenterna uppfattar information olika (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 oktober 2020, Groupe Lactalis, C-485/18, EU:C:2020:763, punkt 43 och där angiven rättspraxis).
- 24 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 52 i sitt förslag till avgörande framgår det av skälen 35 och 41 i förordning nr 1169/2011 att syftet med artikel 31 i förordningen är att underlätta jämförelser mellan livsmedel och att informera konsumenterna.
- 25 Enligt skäl 35 har bestämmelserna om näringsdeklaration per 100 g eller 100 ml till syfte att "[underlätta jämförelsen mellan] produkter i olika förpackningsstorlekar". I detta skäl preciseras även att "ytterligare uppgifter per portion" är tillåtna "utöver uppgiften per 100 g eller per 100 ml", "i förekommande fall", "[o]m livsmedlet är färdigförpackat och innehåller enskilda portioner eller konsumtionsenheter".

- 26 I skäl 41 anges att näringsinformationen bör vara ”enkel och lätt att förstå för att kunna tilltala genomsnittskonsumerten och tjäna det informationssyfte för vilket den lämnas”. Av detta skäl framgår dessutom att ”de viktigaste delarna av näringsinformationen [bör] kunna upprepas frivilligt i det huvudsakliga synfältet för att hjälpa konsumenterna att enkelt se den viktigaste näringsinformationen när de köper livsmedel”.
- 27 Av dessa omständigheter framgår att det, när ett livsmedel – såsom i förevarande fall – kan tillagas på olika sätt, inte är möjligt att med hjälp av uppgifter om livsmedlets energivärde och om mängden näringsämnen däri efter att livsmedlet tillagats i enlighet med tillverkarens förslag göra en jämförelse med motsvarande livsmedel från andra tillverkare, eftersom beräkningen av energivärdet och mängden näringsämnen i en produkt som kan tillagas på olika sätt per definition och nödvändigtvis varierar beroende på vilket tillagningssätt som används.
- 28 Den bristande jämförbarheten kan inte heller avhjälpas genom att värdet på en portion anges på annan plats på förpackningen, med produktens värde per 100 g vid försäljning. Såsom domstolen påpekade i sin dom av den 4 juni 2015, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (C-195/14, EU:C:2015:361, punkterna 38–40), utesluter inte den omständigheten, att ingrediensförteckningen återfinns på den berörda produktens förpackning, att märkningen av produkten och dess närmare utformning kan vara vilseledande för köparen. I analogi med detta är det med bakgrund av de enstaka uppgifterna på förpackningens framsida inte möjligt att göra en produktjämförelse, och de ytterligare uppgifterna på andra ställen på förpackningen kan tillsammans med andra referenskvantiteter helt enkelt bidra till att förvirra konsumenten i ännu högre grad vid jämförelsen med andra produkter.
- 29 Denna tolkning bekräftas för övrigt av skäl 37 i förordning nr 1169/2011, enligt vilket det är viktigt att säkerställa att slutkonsumenten enkelt kan förstå den information som finns i märkningen, och ge denne en grund på vilken denne kan göra informerade val.
- 30 Livsmedel som kan tillagas på olika sätt ska således inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 33.2 andra stycket i förordning nr 1169/2011.
- 31 Den första frågan ska följaktligen besvaras enligt följande: Artikel 31.3 andra stycket i förordning nr 1169/2011 ska tolkas så, att denna bestämmelse endast är tillämplig på livsmedel som måste tillagas och vars tillagningssätt är förutbestämt.

Den andra frågan

- 32 Med hänsyn till svaret på den första frågan saknas anledning att besvara den andra frågan

Rättegångskostnader

- 33 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (åttonde avdelningen) följande:

Artikel 31.3 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1924/2006 och (EG) nr 1925/2006 samt om upphävande av kommissionens direktiv 87/250/EEG, rådets direktiv 90/496/EEG, kommissionens direktiv 1999/10/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG, kommissionens direktiv 2002/67/EG och 2008/5/EG samt kommissionens förordning (EG) nr 608/2004, ska tolkas så, att denna bestämmelse endast är tillämplig på livsmedel som måste tillagas och vars tillagningssätt är förutbestämt.

Underskrifter